

LEVÉLTÁRI ALAPLELTÁRAK. I. ORSZÁGOS LEVÉLTÁR. 12.

Polgari kori és tanácsköztársasági központi kormányhatóságok leveltari.

Državni arhiv u Budimpešti izdao je prošle godine (1957) svoj, po redu dvanaesti, inventar arhivske građe, koja je u njemu pohranjena. Ovaj je put obuhvaćen arhivski materijal II. odjela Državnog arhiva, a to su uglavnom arhivi centralnih upravnih vlasti u razdoblju od 1867.—1945. godine. Tu je objavljen i inventar jednog dijela građe iz vremena Mađarske sovjetske republike.

Osim arhiva centralnih upravnih vlasti obuhvaćena je ovdje i arhivska građa zakonodavnih tijela i pravosuđa, kao i svih onih ustanova, koje su bile pod neposrednim nadzorom centralnih vladinih organa.

Nije obuhvaćen materijal raznih gospodarskih ustanova, budući da se taj nalazi u Centralnom gospodarskom arhivu, niti arhivski materijal ustanova kulturnog značaja, koji se nalazi na čuvanju u III. odjelu Državnog arhiva.

Arhivska građa organa lokalnog značaja pohranjena je u II. odjelu samo utoliko, ukoliko su ti organi djelovali i izvan današnjih granica Mađarske. Osim toga u spomenutoj publikaciji nalaze se i inventari arhiva nekih udruženja (kao na pr. arhivi organizacija slobodnih zidara), i to samo zato, jer se taj materijal privremeno nalazi u II. odjelu Državnog arhiva u Budimpešti.

Međutim, dosta se arhivske građe, koja bi po svom karakteru i provenijenciji spadala u II. odjel Državnog arhiva u Budimpešti, nalazi u drugim arhivima.

Iako se u predgovoru spomenute publikacije navodi, da arhivski materijal, koji se nalazi u II. odjelu Državnog arhiva u Budimpešti još nije potpuno sre-

đen, ipak ovaj inventar može korisno poslužiti svakom istraživaču, budući da se o svakoj arhivskoj jedinici daju iscrpna obavještenja (navodi se za svaki fond količina arhivskog materijala i to kako spisa, tako i zapisnika, kazala, registara, raznih drugih pomoćnih knjiga, zatim stupanj sređenosti dotične skupine, stanje sačuvanosti kako spisa, tako i pomoćnih knjiga i t. d.)

Podaci inventara, kako se podcrtava u predgovoru, odražavaju stanje, kakvo je bilo u spomenutom odjelu Državnog arhiva u Budimpešti na dan 1. srpnja 1957. godine.

Od inventariziranih fondova navest ćemo samo važnije, t. j. one, koji više ili manje imaju veze s našom povijesti:

Arhiv Zemaljskog sabora (u najširem smislu te riječi) sa preko 1200 svežnjeva spisa, koji obuhvaćaju razdoblje od godine 1861.—1944.

Spisi Narodnog vijeća (1918. god.) obuhvaćaju dva svežnja. Sadržavaju zbirku brzojava i predstavi županijskih i općinskih odbora na Narodno vijeće.

Arhiv ministra predsjednika — tu se nalaze spisi svih ministara predsjednika Mađarske, koji se odnose na vanjsku i unutrašnju politiku zemlje, zatim spisi, koji se tiču raznih upravnih pitanja, socijalne politike, kao i oni, koji se odnose na Mađare u inostranstvu i strance (nacionalne manjine) u Mađarskoj i t. d. Navedeni je arhivski materijal obuhvaćen u oko 2000 svežnjeva, a niže se od 1867. do 1945. godine. Među tim spisima nalaze se i 2 svežnja spisa mađarske delegacije koja je sudjelovala u Odboru za ustanovljivanje granice između Mađarske i bivše Jugoslavije. Spisi obuhvaćaju razdoblje od 1921.—1925. godine.

U arhivu Ministarstva za vanjske poslove među ostalim nalaze se i 4 svežnja spisa mađarskog poslanstva u Beogradu, kao i 14 pomoćnih knjiga mađarskog konzulata u Zagrebu.

Arhiv Ministarstva za Hrvatsku, Slavoniju i Dalmaciju, što se tiče predsjedničkih spisa, obuhvaća 18 svežnjeva spisa, 5 zapisnika, 2 kazala i 1 pomoćnu knjigu, a opći spisi, koji su nastali kao produkt odnosa između hrvatskog bana i mađarskih ministarstava obuhvaćaju 106 svežnjeva, 49 zapisnika, 49 kazala, 5 registara i 26 raznih pomoćnih knjiga.

Arhiv Ministarstva trgovine obuhvaća preko 10.000 svežnjeva spisa, i to od 1889.—1944. godine.

Arhiv Ministarstva trgovine obuhvaća preko 4100 svežnjeva u razdoblju od 1889.—1942. godine.

Osim navedenih fondova, ima ih još

koji su u spomenutoj publikaciji inventarizirani, ali su od manje važnosti, pogotovo što se tiče naše nacionalne povijesti.

Međutim iz vremena Mađarske sovjetske republike postoje u II. odjelu Državnog arhiva u Budimpešti samo ovi fondovi, koji se tiču centralnih upravnih vlasti:

Arhiv Narodnog povjerenstva za financije — u svemu 13 svežnjeva.

Arhiv Narodnog povjerenstva za poljoprivredu — svega 9 svežnjeva.

Arhiv Narodnog povjerenstva za javnu prosvjetu — 15 svežnjeva.

Velik dio arhivskog materijala, koji je nastao u vrijeme Mađarske sovjetske republike pohranjen je u institutu za proučavanje historijata Mađarske komunističke partije.

Ivan Meden

ARCHIVALISCHE ZEITSCHRIFT.

Hrsg. v. Bayerischen Hauptstaatsarchiv in München. 50/51. Band.

München 1955. 540 str. — 3 table.

U oči osamdesetgodišnjice osnutka ovog čuvenog arhivskog časopisa, koji je 1876. započeo izdavati poznati arhivski stručnjak i ravnatelj općeg državnog arhiva u Münchenu Franz v. Löher, izašao je dvobroj, u kojem se uz mnoge članke, koji se bave specifičnim problemima njemačke arhivistike, nalaze i članci od općeg značaja za arhivistiku, kao i takvi, koji zasijecaju specijalno i u interese naše arhivistike.

Iz obilnog sadržaja ovog dvobroja, koji se dijeli na tri odsjeka: »O arhivistima i arhivima«, »iz teorije i prakse o arhivima« i »o arhivskim vrelima« treba istaknuti osobito slijedeće radove sa tematikom, koja prelazi granice specifično njemačkih arhivskih problema:

U prvom odsjeku: (str. 13—164)

Dvadeset godina Nacionalnog arhiva Sjedinjenih Država Sjeverne Amerike. (E. Posner);

Razvitak i izgradnja arhivstva SSSR (Josef Hemmerle);

»Inventaires sommaires« arhiva departmana Francuske (Rene Gandilhon).

U drugom odsjeku (str. 167—236):

Arhivi, biblioteke i »literaturni arhivi« (H. Otto Meisner);

Misli o arhivskim inventarima (Hellmut Kretschmar);

Arhivski zakon i gradski arhivi (Herman Kownatzki);

Škartiranje spisa bečkog Ratnog arhiva u starom i novom vremenu (Oskar Regele);